

NUM 1100

BARCELONA 9 DE FEBRER DE 1900

ANY 22

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 cèntims

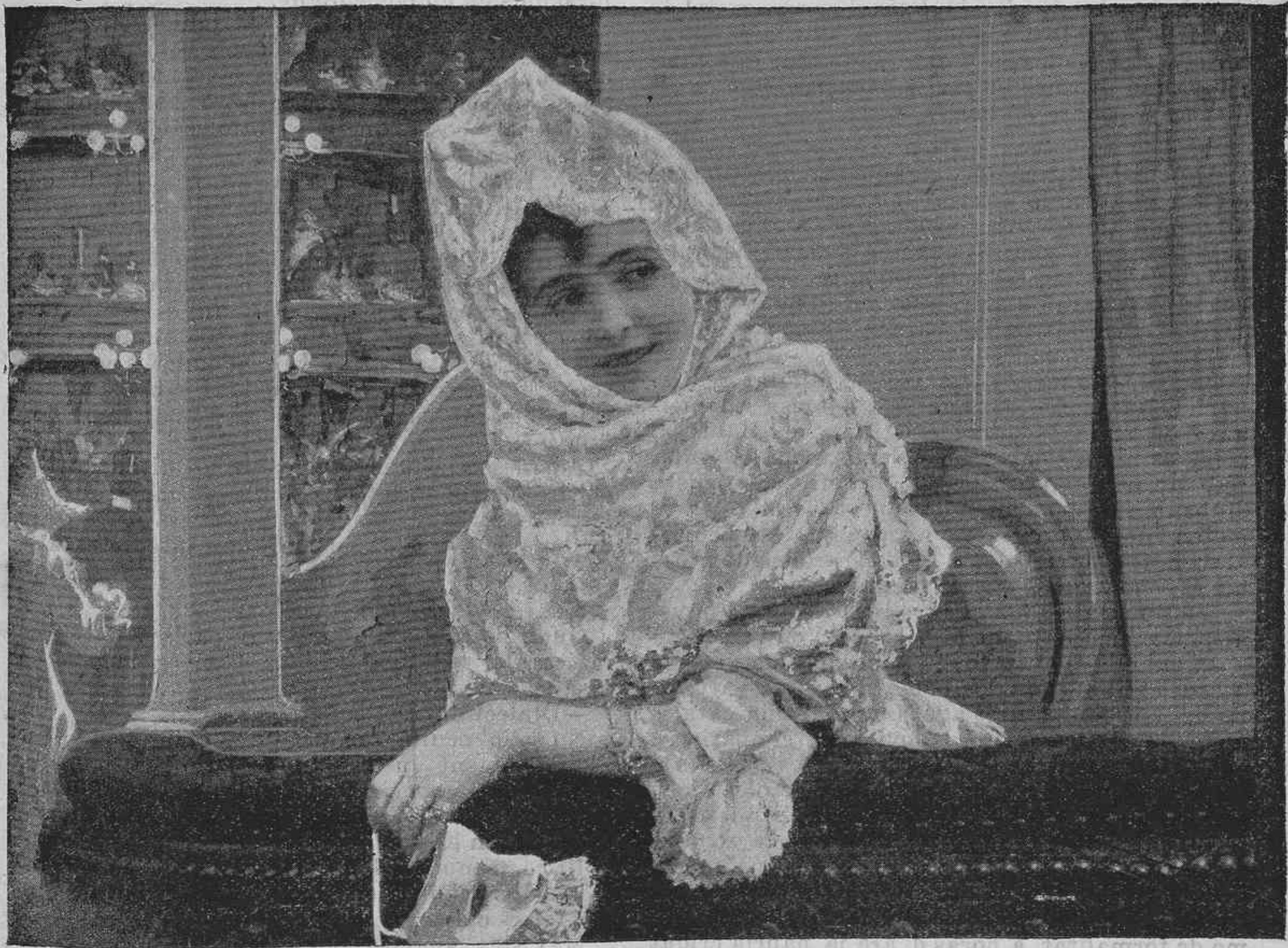
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba Puerto Rico, y Extranger, 5

ESPERANT AL ENEMICH

—Ja soch al palco. Ara, si ell vol alguna cosa, que puji aquí dalt.

CRÓNICA

Segons el criteri de 'n Silvela el programa catalanista de Manresa vé á ser una cosa per l' istil de las monjetas manresanas, que quan tendres son riquíssimas, pero passat el primer any senten las novas, y d' any en any se van tornant duras, fins que acaban per no poderse menjar, sense perill de agafar un mal de ventre.

En Silvela qu' es un tasta-olletas, també n' havia menjades de teorías catalanistas emanadas del programa manresá. Se trobava á l' oposició, volia guanyarse amichs á tota costa y feya la gara-gara als elements regionalistas. Pero avuy, desde l' poder, troba que las monjetas son un menjar massa ordinari, y diu que se li indigestan.

A Lleyda té un Pons Pilat del morro fort que ha trencat l' olla porque en tota aquella província no se 'n pugan coure, y ademés hi té un jutje, digne company del governador, que imitant al Pare Sardá ha dit: «*El catalanismo es pecado.*»

Cert que á Barcelona, á Tarragona y á Girona continuan las cosas com avants, pero ja se sab que las irrupcions de Castella sobre Catalunya, quan no comensan per l' Ebro, s' inicián pel Segre, y aquesta vegada han principiat per la banda de ponent. Lo generalíssim que dirigeix la campanya, aquell Pons Pilat citat poch ha, no dupto que fará estragos, si s' atén á las paraulas que li atribueix la *Veu de Catalunya*, la qual suposa qu'en conversas particulars no s' ha avergonyit de dir «que faría trossos del vestit que porta si sapigués que son panyo era fabricat á Catalunya.»

Cal, donchs, que 'ls inglesos s' encarreguin de vestirlo, ó d' altra manera se 'ns quedará en camisa... y es poch vistós aixó de iniciar una campanya tan heròica en paños menores com qui's disposa á pendre un bany.

**

Algú extranyará que, en aquesta qüestió concreta prenguem la defensa dels catalanistes, nosaltres que tantas vegadas els hem posat en solfa; pero 'ls veyém víctimas de una verdadera injusticia, y al seu costat ens tenen, no precisament per ser ells catalanistes, sino per lo molt que 'ns satisfá á nosaltres colocarnos al costat de la rahó.

Poch mes ó menos fem com el diputat Sr. Canyellas que sense ser Segador, defensa ab energia 'l dret á la vida del programa de Manresa, mentres alguns dels seus colegas, com en Sallarés, en Cucurella y altres de la cría polaviejista diuhen que no hi senten de aquesta orella, y permeten que 'l programa manresá quedí penjat, afalagant á n' en Silvela ab l' esperansa de obtenir el bobó del concert econòmic.

¡Vágilos ab ideals á n' aquests Pares Conveniencias, de l' ordre de la Sagrada Ventresca!

Ja qu' ells no fan lo que deuen, just es que 'ls sustituhím tots los homes honrats, partidaris del respecte al dret agé. Lo programa catalanista de Manresa será bó ó dolent, simpàtich ó antipàtich, segons el criteri, 'ls gustos ó las preferencias de cada hú en particular; pero es lícit, perfectament lícit, no conté cap principi que atenti á la integritat de la patria, ni s' aparta un punt de las vías legals en los procediments que preconisa. Posarlo, donchs, fora de la lley es una solemne etzegallada, y si en Silvela tingués un átomo de formalitat, á horas d' ara ja hauria cridat

al ordre al Pons Pilat de Lleyda y al Jutje que ha tingut á bé confirmar las disposicions de aquest, declarant ilegal lo propósit de fundar un nou Centre Catalanista.

No hi val l' excusa silvelina, es á dir casuística, de que 'l poder executiu no té per que entrometres en las resoluciones del poder judicial, aquí ahont tots estém en el secret de com se goberna y de com s' administra justicia en aquest país. Si 'l poder judicial sigués independent de veras, per ventura prosperarian las maldats del caciquisme y 'ls excessos irritants de la taülería política?

¿Y qué resulta després de tot de que á Lleyda siga processable un fet que deixa de serho en las restants provincias catalanas? ¿No podém dir ab tota la boca que l' home del sentit jurídich se complau en ferns viure en un verdader cantonalisme anárquich?

Dat lo qu' está passant bé podém dir que á Madrid tenen el dò de no engaltar; y serán ben poch agrahits els catalanistas si 's queixan del tracte que 'ls hi donan els polítichs de la Vila del Os. Ells son els que mes s' empenyan en ferlos creixer, y no duptin que ho lograrán.

Tanta torpesa mostran el govern y la major part dels diputats al combatre al catalanisme, ab tanta facilitat relliscan y cauhen brutalment damunt no ja del catalanisme sino de Catalunya, que prompte no hi haurá un sol catalá que no senti odi y despreci per tota aquesta caterva d' insensats. Molta virtut y un gran patriotisme van fentse necessaris pera resignarse á formar part de un Estat que té tal govern y tal majoría parlamentaria, empenyats en anular las honradas aspiracions de un poble digne.

Aquella incompatibilitat de humor, de sentiments y de interessos que tots els bons espanyols deurían procurar fer desapareixer, se diría qu' ells s' empenyan en fomentarla. Y á tal punt han arribat las cosas, que ja es intolerable lo qu' está passant.

No: no es possible escoltar ab calma 'ls atachs que 's dirigeixen á Catalunya, fills de una antipatía irreflexiva, irracional. Nosaltres qu' hem censurat sempre tota propensió á fomentar antagonismes entre las diversas regions espanyolas, no podém passar porque s' ataquí á Catalunya, com no passavam porque certs catalanistas fessin base de tota la seva propaganda 'ls atachs á Castella y otras regions de la Península, tracant de posar en ridícul sas costums y son llenguatje.

Lo que no podíam admetre en los últims menos encare podém disculparlo en los primers, que per la representació pública qu' exerceixen haurían de donar mostras de ser molt mes entenimentats.

Y á fé que 'n son ben poch.

Quan l' altre dia un diputat parlava del idioma catalá, tota una gossada d' energúmenos, va alsarse cridant:

— Dialecto!... Dialecto!...

No se m' oculta que no venen obligats á saber filològicament qu' es idioma y qu' es dialecto, ni tampoch á coneixer ni tan sols de nom los monuments literaris de la llengua catalana... prou feyna tenen en dominar la gramàtica parda de la política menuda y l' art de las tupinadas electorals... Pero 'l que no sab una cosa, lo millor que pot fer es callar.

May siga sino per evitar que Catalunya, can-

INDUSTRIAS BARCELONINAS

Fàbrica de café. (*Ab permis de l'autoritat.*)

sada de les seves estultas intemperancies, tinga de comensar ensenyantlos la llengua y haja de acabar ensenyantlos las dents.

P. DEL O.

DISFRESSADA?

Lo qu' es aquest any, Ramona,
no cal que 't possis careta...

Gracias á una malaltia
que has dut ab molta reserva,
s' ha trasformat lo teu cutis
d' una mena de manera
que ara ja no ets la xicoteta
que ha fet perdre la xaveta
á n' el del bigoti ros,
á n' el de la barba negra,
al de las patillas curtas,
al de las llargas melenas,
al vell, ja fumut de fastich,
al jove sense experiència...

Ara ja no ets tú, ets un'altra;
els teus ulls ja no llampegan,
el teu front es granullat
y els teus llabis ningú 'ls besa.

Els amichs que t' adulavan
ara ja no 't volen veure;
els plahers que 'ls hi has causat
els han olvidat per sempre.
¡Pobre noya: tens la cara
com la terra d'un pessebre!

Jo, que tant t'he vist creuerias
que casi no 't vaig coneixer
el dia que 't vaig trobar
boy mirant una comèdia
assentada en un silló
en el Teatro Romea?
Tenias la fila sis
desde l' públich ho vaig veure!

Lo qu' es aquest any, Ramona,
no cal que 't possis careta.

SALVADOR BONAVÍA.

**LA CRÍSIS
DE LAS CRIADAS**

Es un fet per tothom observat: les criadas han desaparegut de Barcelona.

La família que avuy per qualsevol motiu se queda sense, es inútil que 'n busqui. En totes las portes ahont vaji á trucar rebrà la mateixa contestació.

—¿Criadas? No n' hi ha: será difícil trobarne.

El forner els dirà que ja procurarà estar al aguayt, pero que no se 'n refihi gayre, porque van escassas, molt escassas.

El porter els respondrà que bueno, que donarà veus, encare que dupta que 'ls pugui servir, porque mesos há que no 'n passa ni una.

L' adroguer, verdader cacich del gremi, acabará per donarlos el cop de gracia, ensenyantlos un grapat de paperets blanxs.

—¿Veu?—els dirà:—Tot això son apuntacions de famílies que 'n buscan y m' han deixat la direcció. Hi ha papeleta d' aquestas que fa sis ó set senmanas qu' es al calaix.

—¿A qué deu atribuirse aquest fenómeno?—s' preguntan extranyats els esperits observadors.

Perque que la present crísis es positivament rara, no hi haurá ningú que ho negui.

Avants, per cada plassa de criada vacant, sortían deu ó dotze xicotetas que la solicitaven. Bastava circular uns quants avisos pera trobarse tot el recibidor ple de minyonas oferint els seus serveys.

Si en lloch de criadas se tractés de criats, l' escassés actual s' explicaría sense grans esforços. Els claros que han ocasionat els últims desastres, las baixas causades per l' emigració, els brassos que ocupan l' industria y l' agricultura, tot això serían rahóns més que suficients pera justificar la possible desaparició dels criats.

Pero las criadas, las numerosas legions de criadas ab que fa un any contavan els vehíns de Barcelona, ¿ahónt son? ¿qué s' han fet? ¿se las ha tragat la terra?

El problema m' havia obsesionat tantas ve-

CONEGUDA ANTIGUA

gadas, com sens dupte haurá succehit á molts dels lectors, que últimament, empenyat en no abandonar-lo fins á sortir-me ab la meva, després deno pocas averiguacions hi tingut la sort de poguerlo resoldre d' una manera victoriosa.

Un senzill memorialista ha sigut el mortal que ha pronunciat el *fiat lux* dissipador de las tenebras en que l' intrincat enigma m' havia sumergit.

La vista d' un quadret penjat en la seva barraca, ab el lletrero *Se colocan sirvientes*, va sugerirme l' idea de sometre'l á un interrogatori.

—Permetim—vaig dir-li sense anármens ab preámbuls: —segóns l' anunci de la porta, vosté coloca criadas. ¿Qué 'n té gayres per colocar?

—Cap—va respondrem l' home:—no sé 'l temps que fa que no 'n venen.

—Aquí precisament el vull. ¿A qué 's deu aixó? ¿Quinas son las causas d' aquesta desaparició inexplicable?

El memorialista va mirarme com si jo acabés de dir una heretgia.

—Ni 's tracta de cap desaparició, ni la cosa té res d' inexplicable, ni aixó obeheix, com vosté diu, á *causas*, sino á una sola causa, molt clara per cert y molt natural.

—¿Que 'm tregui un xich la caretta porque desitjas sabe si soch la que tú 't figurás?
Ja está treta. Y ara ¿qué?

—¿Y vosté la sab?

—¡Ja ho crech! Com la sabém tots els que intervenim en aquest negoci.

Y posant fil á l' agulla, va comensar á enrahonar d' aquesta manera:

—La desaparició, com vos té la titula, de las criadas se deu pura y exclusivament á las guerras d' América y Filipinas. Desde que la lluita va iniciarse fins avuy, el número de forasters que han vingut y s' han quedat á Barcelona es incalculable. Familias enteras de ricatxos cubans, emigrants de Puerto-Rico, fugitius de Filipinas, generals, magistrats, administradors, inspectors, intendents, tothom ha vingut á parar aquí y aquí s' ha establert y ha parat casa. ¿Comensa á aclarirseli una mica lo que á vosté li sembla tan extrany?

—En efecte: un augment de població forsolament ha de produhir un desequilibri...

—Pero gros, molt mes gros de lo que vosté 's figura. Si aquestas tres ó quatrecentas familias que la guerra 'n' ha dut fossin com la majoria de las familias catalanas, el nivell s' hauria restablert ab relativa facilitat. Las provincias envian cada any el necessari contingent de novas criadas porque n' hi pugui haver per tothom, y á pesar de la vinguda dels forasters, els barcelonins no s' haurian quedat sense. Lo que ho ha desbaratat tot es

la índole especialíssima de la gent que se 'ns ha ficat á casa.

—No compreh... .

—Cada familia de las que han vingut necessita no una criada sino mitja dotzena. Tractantse de cubans y puerto-riquenos, tot servey els es poch. Una criada per la senyora, una pel senyor, una per las senyoretas, una pels nens, una pels lloros, una per la cuyna, una per la taula...

—Y naturalment, perque una familia aixís pugui tenir el servey complert...

—Sis familias catalanas s' han de quedar sens. Ademés, hi ha que tenir en compte la qüestió del salari. Per més que vosté pagui á la seva minyona, may li donarà 'l sou que poden donarli aquests ricatxos, aquests generals que han vingut carregats d' or, aquests ex-intendents y ex-administradors que han arrencat l' última fruya del arbre de las colonias.

—Té rahó...

—Finalment, hi ha un' altra cosa. Montadas aquestas familias ab el major desordre y falta d' administració, las minyonas fan allí lo que 'ls dona la gana, y per poch que conequin la cansó de la *Menegilda*, el càrrec se 'ls converteix en una canongía ab més gangas que mals-de-cap y mes horas de gresca que de feyna. Ara bé, davant d' aquests arguments ¿s' explica vosté ben clar que las criadas *desapareguin*... de casa nostra, engolidas per la espléndida clientela que las desgracias d' Espanya 'ls han proporcionat?—

Aixís parlá 'l memorialista, esqueixant completamente ab sas revelacions el vel del misteri.

¡Ditxós Cuba! ¡Ditxós Puerto-Rico! ¡Ditxosas Filipinas!...

En la catàstrofe ahont tot s' ha enfonzat, no

sols hi hem perdut l' honor, els diners y la sanch, sino fins las criadas.

¡Bonich negoci hem fet ab la tal guerra!

A. MARCH.

TOT ES IGUAL

L' Antonet es un xicot que no té cap pel de... guapo pero es molt devot, en cambi, no precisament de Baco ni de cap deu milològich, si no qu' es un noy beato molt amich de frares, monjas, donas de mon, y... altres trastos. Es un xiquet calavera, pro un calavera tan manso, que casi sempre li toca... ser cornut, y pagá 'l gasto. Aixó sí; no diu mentidas perque li causa reparo faltá al octau manament, pero pel sext, es un pájaro que si pogués, molt sovint hi faltaria sens' asco. L' altra nit tot passejantse per el carrer de Fernando, va veure certa jamona, que 'l feu quedá estupeflauta. Comensá per dirli cosas, y anantli seguint els passos, al carrer de sant Erasme, arribavan al poch rato ficantse dintre una escala ella y ell, tot xano, xano. Pero un home que 'ls seguia portant á la ma un gayato, tan bon punt l' escala pujan

EL DEFENSOR DEL BISBE

—¡Enrrera, baladriers, tothom enrera,
si no voleu tastar ma llumanera!

els tanca la porta, y... ¡vamos!
al cap de poch se sentian
forts jemechs, y era que un jaco
rebia 'l pobre Antonet,
d' aquell hom per cert gens manco.
Resultat de tot aixó:
que 'l xicot té fet un *Sacro*
colegi de cardenals,
tot el cos, que jo ja 'l planyo.
Y per no dir cap mentida,
si un amich al visitarlo
li pregunta si té 'l dengue,
ell contesta:—No; 'l *trancazo!*

LLUÍS G. SALVADOR.

ELL

—Mireu, ab tot y ser vella,
encare fa cert goigjot.

QUI NO TÉ RES QUE FER....

El gat pentina.

O fa bombollas de sabó.

O discuteix qualsevol tonteria que no interessa á ningú.

En vista, segurament, de que alló del sigle XIX y 'l sigle XX ja no distreu al públich—que ab rara unanimitat va declarar que, mentres no li aumentessin las contribucions, se conformava á viure en el sigle que 'l govern volgués—els eterns desocupats han trobat un nou tema ab que entenir-se.

La qüestió es la següent: l' actual any 1900 ¿en quina forma ha d' abreviarse?

Aixís com, verbi-gracia, dihém que á donya Isabel van enviarla á passeig l' any 68, que la República va proclamarse 'l 73, que don Alfonso 's va morir el 85. ¿cóm s' ha de conjuminar pera escriure abreviadament l' any actual?

Durant el sigle, desde l' any 1801 al 1899, citant l' última ó las dugas últimas xifras, estava la cosa arreglada. La guerra del any 8, la constitució del any 20, la revolució del 54... no hi havia ningú que no ho entengués, á pesar de la suppressió de la mitat dels números.

Pero tractantse del 1900, el negoci varia de mala manera. 1900 acaba en dos zeros y no es possible dir: L' any 00, porque ningú sabría lo que aixó significa, ni tindría res d' extrany que mes de quatre, prenent els zeros per lletras, se creguessin que aquell 00 vol dir senzillament *oo!*... Ni mes ni menos que quan se vol fer aturar un matxo.

Y aquí tenim als *pentinadors de gats encallats* y perduts en un mar de confusions.

¿Cóm s' ha d' abreviar l' any corrent?

¿Dirém l' any 00? Ja hem quedat en que no.

¿Dirém l' any 900? Sembla la solució mes racional y senzilla; pero molta gent no l' accepta y altres, tot y considerantla bastant enrahonada, la troban erissada de dificultats materials.

Y torném á lo mateix. ¿Cóm s' ha d' abreviar l' any 1900?

Si 'm permeten clavarhi cullerada, diré que segons el meu modo de veure l' any 1900 no s' ha d' abreviar de cap manera.

El mer fet de que ni 'l 00 ni 'l 900 siguin del gust del respectable públich vé á donarme la rahó.

Las abreviaturas han de ser claras, precisas, indiscutibles. Si després qu' hem abreviat una paraula, els que la llegeixen l' han d' anar á ensenyar á tots els seus amichs y als vehíns de l' escala perque 'ls expliquin lo que vol dir, l' abreviació es dolenta, mal feta y perturbadora.

Alguns cops ho he vist en lletreros: *F.co* ¿Qué significan aquestas lletras? ¿Franco? ¿Francisco? ¿Federico? Y aquestas altres: *An.o* ¿cóm s' han d' interpretar? ¿Com Antonio, com Antonino, com Antíoco, com Anastasio, com Antero?...

Després, l' abreviatura sols s' ha d' admetre en el cas de que sigui indispensable.

Si podém posar *Barcelona* ¿per qué hem d' endrar las cosas posant *Barña*, com fan alguns?

Si en la carta ens hi cab *Diciembre* ¿per qué per la miseria de tres lletras hem d' escriure no mes *Dicbre*?

L' any 1900 ¿no 's compón de quatre xifras, ni extranyas ni difícils de fer ni de recordar?

Pues posém 1900, y fugim de mutilacions ridículas y economías mal entesas.

Poguessim estalviar el 9, qu' es xifra de pes y representació numérica, encare encare; pero total pera ahorrarre un 1, el mes pobre y desacreditat dels números, el mes desgraciat de la quinta, el mes prim y esquifit de tots?

Hala! No siguém miserables: posém 1900 com mana 'l calendari y recomana la claretat. Lo que aquest any podém gastar de mes en temps y tinta, prou que ho recuperarérem el que vé.

L' any 1. ¡Calculin!

MATÍAS BONAFÉ.

AL DENGUE

Carta oberta

Sr. Dengue: Ab lo respecte degut, me poso als seus peus per dirnhi quatre de frescas ja que bé se las mereix. Entrém de pet al assumpto: Jo soch un pobre adroguer que 'm guanyava la videta venent arrós y fideus, y patatas y moniatos y algunas cosetas més que al cap del dia 'm donavan al calaix uns vint durets, ab quatre ó cinch de negoci que 'm deixavan molt content.

Ara ha canbiat tot d' aspecte; al presentarse vosté la botiga que semblava tot lo sant dia un safreig, s' ha tornat un cementiri, puig si alguna cosa 's ven son tres unsas de bolados ó bé cinch céntims d' arrel de malví, ó bé sucre candi y alguna mica de the.

No 's cregui que siguin bromas; com la rahó m' assisteix li suplico ab tota l' ànima que torni á n' als adroguers la tranquilitat perduda, puig ara sembla talment que los farmacéutichs venguin safrá y arrós y fideus y els adroguers ácit bòrich y fins pegats pel clatell.

Si després d' aquestas novas en perjudicá insisteix, jo en nom de tot el meu gremi vinch per ferli sapiguer que estém disposats á unirnos y tancá els establiments y surtir tots ab escombras y al puesto que l' atrapém trencarli el cap, l' espinada, los brassos, el coll, els peus, el nas, la cara y las camas per que no 'ns empipi mes,

FRANCESCH COMAS.

SALÓ PARES

Sempre son de bon veure las exhibicions que s' efectuan en aquest favorescut local; pero mes que caplas que tenen caràcter de generalitat. Lo present se distingeix sobre las anteriors per lo ben equilibrada.

Se diria que 'ls nostres pintors se las apostan á fer gala de son domini de la tècnica, donant la major part d' ells una idea ventatjosa del vol que de un quant temps ensà ha alcansat á Barcelona l' art pictòrich. Tots generalment traballan en serio y á conciencia.

En Graner ab son quadro religiós *Pax-bovis* ocupa la testera. Es una obra inspirada, plena de caràcter mistich, y ab un joch de llum fosforecent que sols ell sab trobar en los colors de sa paleta.—L' Urgell (Modest) exposa un despertar del dia, que poetisa una hora tan poética de si mateixa. En Mir ab L' *Estany* presenta una tela de mestre.—Ab quina fermesa, ab quina seguretat está reproduhit al natural!... Aixis es com se pinta!—En Tamburini sempre elegant, original y sentint la poesía exquisida se manté á l' altura que ha sapigut guanyarse.—L' Aadreu Solà exhibeix una nota verament sentida.—En Cusi afina sas elegancias exposadas á la llum artificial de un palco de teatro.—En Barrau ostenta la

ELLA

—Sembla mentida del modo que 's conserva aquest xicot....

solidés del seu art ab la figura de *La femme del ouvrier*. — En Pep Masriera exhibeix sos preciosos païssatges impregnats de frescura y de ambient; y son germà Francisco sas refinades donas envoltas en luxosas telas de una fastuositat soberanament reproduida. — En Ricart Urgell dona un pas de gegant ab sa tela *Primavera*, realista de bona llei y de una admirable armonia d' entonació. — En Carlos Pellicer demosta lo qu' es capás de pintar ab sos exquisits retratos. — En Raurich descolla per sos vigorosos païssatges marcats ab un sello eminentment personal dintre de la veritat mes exigent. — En Torres y Fuster se distingeix per sos exquisits caps femenins. — En Galwey per sos païssatges soberanament impressionats. — En Marqués par sa hermosa nota de Amsterdam...

Y vaja, que no acabariam may si havíam de seguir detallant.

L' Agrassot, l' Alsina Amills, l' Amigó, en Baijas, en Baixeras, en Béjar, los tres Borrells, en Brunet y Fita, en Cortés, en Creci, en Dorda, l' Escarré, en Ferrater, en Lluís Foix, l' Hoyos, en Larregá, en Ricart Martí, en Mas y Fontdevila, en Matilla, en Michel, en Tomás Moragas, l' Enrich Pascual, en J. Pérez, en J. Pinós Comes y en Joan Pinós, en Roman Ribera, en Roig y Soler, en Roig y Valenti, en Modest y l' Emili Teixidor, l' Aureli Tolosa, l' Anton Utrillo, en Vancells, en Vilallonga, en Pere y en Tomás Viver, en Vidal y Firmat, y en Xiró, lo mateix que las Sras. Antonia Ferreras, Serafina Ferrer, Joana Soler, Pepeta Teixidor, Visitació Ubach y Lluisa Vidal, tots exhibeixen obras dignas d' elogi en un ó altre concepte.

Atché, l' eminent escultor, exposa un hermosíssim retrato, y Juliá Vallmitjana una colecció d' esmalts preciosos, que bastan á formar la reputació de un artista.

FRÀ JUNCOSA.

CASUS CONSCIENTIÆ

Jo la estava mirant, guapa y xamosa,
acostada al teler, movent l' agulla,
resplandintli en lo rostre l' argentada
blancor que de la tela 's desprenia...
Jo la estava mirant com se distreya
brodant un rich mantell pera una nuvia,
fixos los ulls en lo brodat artístich,
fregant sos pits menuts com dues rosas
en lo boix del teler, roja de galtas,
y en tant en tant gronxantse en la cadira.

Y ella pensava en mí, no 'n tinch cap dupte.
Aquell llensol li despertava ideas
de amor y de passió, y s' hi delectava.
Ella l' veysa ja extés al llit dels nuvis,
arrapantse á la pell, fent pessigollas,
gormandintse ab lo néctar dels misteris,
confident dels secrets de dues ànimes.
Y ella y jo, y ningú més, eram los nuvis,
juniyintnos l' un á l' altre, revolcantnos
com dos cadells, jugant sobre la molsa,
y á petons, á petons, llensant la vida!

Y ella pensava en mí! sense adonarse,
acotada al teler, movent l' agulla,
de que jo la mirava desde afora,
desde l' carrer, embabiecat, extátich,
com lo baylet que guayta la sortida
del sol, y creu que l' mar es qui l' aixeca.
Mes s' enganya l' baylet, y jo acertava,
y l' acertar me feya batre l' s polsos,
y 'm vibravan els nervis, y 'm fugia
l' esperit, agrahit, cap á abrassarla!

¡Abrás sacrilech per las lleys que 'ns menan!
¡Profanació punible, segons contan
los pergamins antichs que l' s doctes citan!
No era aquella la dona reservada
als meus sentits pera endolcirlos sempre.
La dona meva, la bacant forsosa,
la muller respectada y convinguda
era un' altra y ab ella sols podia

passejarme pel món com un imbécil,
cusit als plechs del seu vestit, y encare
que l' aborris mon cor, y que sa ombla
fos per mi l' ganivet que al xay espera!

Y era aquella, no obstant, xamosa y guapa,
acotada al teler, movent l' agulla,
era aquella la dona dels meus somnis,
la germana de l' ànima, la esposa
á qui jo amanyagava en los meus brassos
y á petons li clohia las parpelles!
Era aquella la dona ab qui dormia
mon pensament; la verge que 's llensava
á estimarme sens vèndrens; la que 'm deya,
ab los ulls entelats y conmoguda:

— T' estimo perque ets tú, no perque ets home!
T' estimo perque ets tú, no pel qu' espero;
t' estimo perque ets tú, y t' estimaria
encare que 'm portesses á la forca!

¡Oh dona, tu has vensut! La flamarada
del teu amor, m' ha fos com una cera;
jo era ferro, tu foch; ja m' has fet dúctil;
ja m' has posat en mans de ton arbitre,
y he d' ésser teu, encare que 'm reclame
lo bras de un' altra dona que 's diu meva.
No 'n fassas, cas! Ets tú la que m' encisas,
ets tú la á qui jo veig explendorosa
donant la llum al sol y al cel estrelladas,
ets tú la que jo porto á dins de l' ànima,
y voldria ésser Deu no mes un' hora
per durte á la més alta gerarquia
y poguer encarnarme en tas entranyas!

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

LLIBRES

TONTERÍAS, per JEPH DE JESPUS.—Als lectors de LA ESQUELLA menos que á ningú hem de fer la presentació del autor de aquesta colecció de versos: bé l' coneixen prou per la part que ha pres sovint en las tascas de la coloboració... El coneixen prou y estém segurs que l' aprecian. De l' obra que avuy ha donat á l' estampa, formant un tomet elegantissim d' excelent tipografia y exhortat ab una garbosa portada de 'n Ramón Casas, també l' s lectors de LA ESQUELLA n' han saborejat alguns primors. Ab lo mateix titul de *Tonterías* s' han publicat aquí en distintas ocasions alguns fragments del llibre... y avuy comprenem millor que may aquest titul, que l' autor haurá adoptat com á sagell de sa modestia; pero queresulta molt apropiat al objectiu de l' obra, que no es altra que sentir pintar, y recordar los amors posats en una dona que l' s trahi... amors sensuials, pero no menys anyoradissos y provocadors de amarguras y sarcasmes.

La musa de 'n Serra y Constansó es viril y nervuda ans que tot. No tria las frases y abomina dels enfemismes; se 'n va sempre de dret al bullo, y en moltes ocasions els seus versos petan com escopetas. Lo sensualisme afeminat, no l' coneix el poeta, que sab estimar y aburrir de cor, sempre ab lo mateix foch, ab la mateixa ànima, ab fortes sotragadas y enèrgicas vibracions.

Sas imatges resultan vivas; sas hipérboles adquieren un poderós relleu: versifica ab notable facilitat... y fuig com de la peste de aquellas formes floralescas fetas ab motlló, pera dir las coses tal com las sent, mal tinga de incorre en una que altra dura de forma, en un qu' altre vulgarisme de concepte. Aquest procediment que repugnarà á mes de un lector apegat á certs convencionalismes d' escola, dona al llibre de 'n Jeph de Jespus el valor que nos altres estimem molt de una gran sinceritat y un carácter eminentment personal.

Com una mostra de *Tonterías*, reproduhim la curta composició que á manera de dedicatoria ocupa la primera plana, la qual compendia l' carácter, el móbil y l' pensament general de l' obra. Diu aixís:

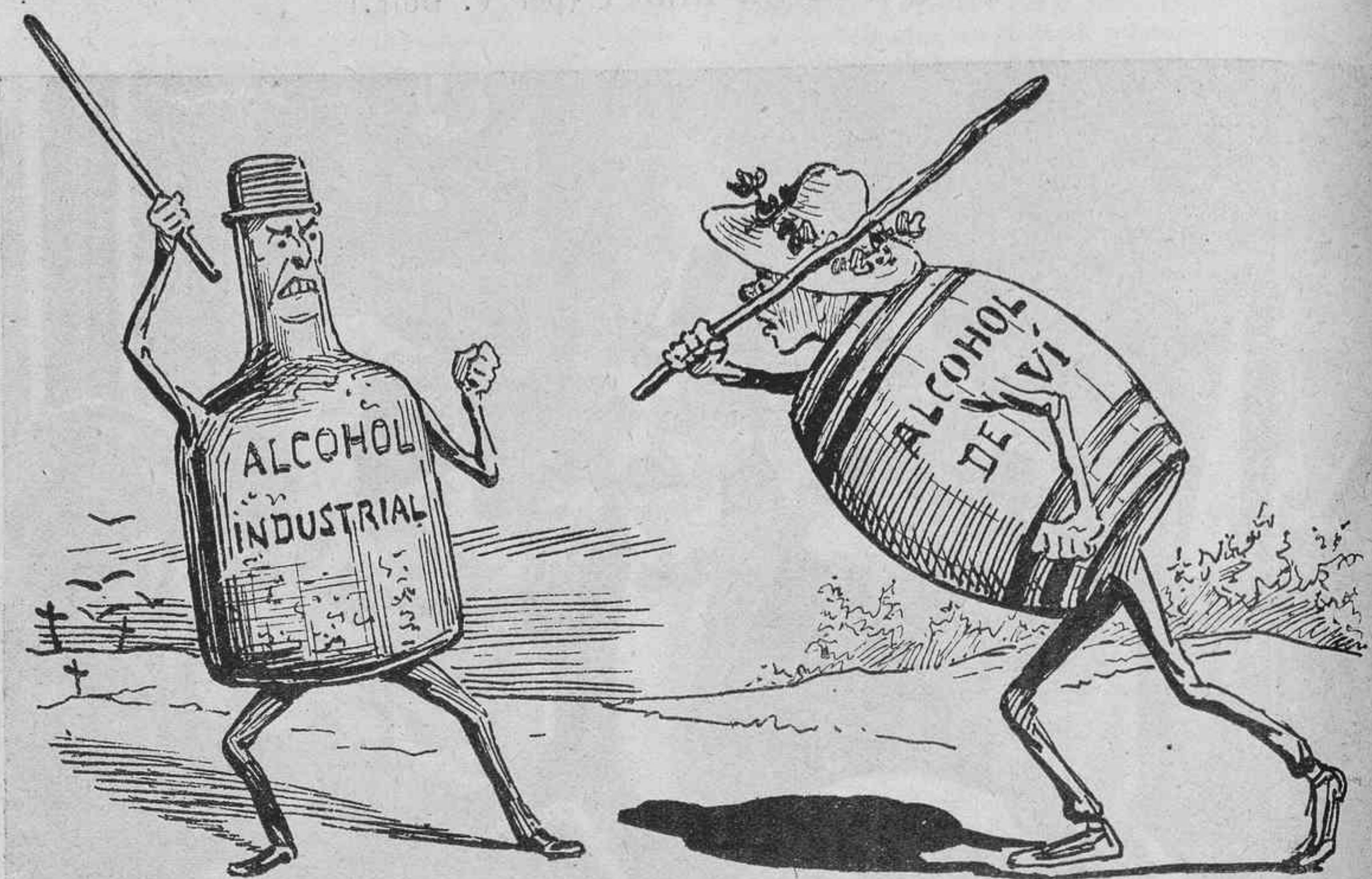
«Si fores l' esperó dels meus desitjos
y l' objectiu dels meus ensomnis d' or;

UN QUE JA HA REBUT (per V. BUIL.) ,

—¡Aaay! Aquestas mossas m' arruinaran... Demanan més qu' en Villaverde.

BATALLA ESPIRITUAL

—¡Gracias á tú no puch viure!
—Tú 'l negoci 'm fas malbé!

—Madrit resoldrá 'l litigi.
—Dant la raho á qui no 'n té?

si 'm donares el goig de possehirte
per ferme 'l desengany més dolorós;
si vas lograr juntar dins de mon ánima
rabia, fàstich y amor;
just es que 'l llibre aquest, ahont s'aplegan
de tot alló recorts,
vaji á tú dedicat. Ja sé de sobras
que aixó no t'ha de fer fret ni calor.

Altres llibres rebuts:

Lo Comte l' Arnau, llegenda dramàtica en un pròlech y dos actes, obra pòstuma de 'n *Frederich Soler*, que ab tant èxit s'està representant actualment en el Teatro Romea.

** No 's pot DIR.—Comèdia en tres actes, per *A. Ferrer y Codina*. Aixis á lo menos ho diu la portada, sense que ni en aquesta, ni en cap més lloch de l'edició se consigni que l'obra procedeix del teatre de Labiche.

** Lo BORT.—Soliloqui trágich, en vers, original de 'n *J. Bué Ventura*, estrenat el 4 de Desembre de 1898 en el Cassino Republicà de la Barceloneta.

RATA SABIA.

PRINCIPAL

A tall de barberia traballa sols els dissaptes y diumenes y un que altra dia escadusser de la setmana.

Desde la anterior revista han sigut afeytadas las

següents obres: *El sombrero de copa*, *La Pasionaria* y *Conflict entre dos deberes*.

Com la companyia dirigida pel Sr. Salvat traballa ab verdader esmero y 'ls preus son econòmichs, el vell teatre mereix un tracte mes carinyós del que li dispensa 'l públic de Barcelona.

ROMEA

Lo Comte l' Arnau diumenje va tenir un gran èxit davant de un públic nutridissim qu'omplia 'l teatre de gom á gom.

Obras en porta: *La planxadora*, pessa en un acte del jove Jascinto Capella, y *La nevoda*, comèdia en tres actes de 'n Teodoro Baró.

NOVEDATS

No volém parlar de *Il padrone delle ferriere* (Felipe Derblay) obra que 'ns es sumament antipàtica per son convencionalisme y per son caràcter romàntich aburgesat... Si no fos perquè la Mariani hi està admirablement, revelant la extraordinaria ductilitat del seu talent, no valdria pas la pena de anarla á veure. Pero ab la excellent actriu y sos dignes companys se veu sempre una execució homogènea y cuidadissima, que fa olvidar los punts flachs de las produccions més inconsistentes.

**

La comèdia *Amanti*, del jove autor francés monsieur Donnay, ja es una altra cosa. Des de sas primeras escenes se descobreix l'enginy espurnejant de un escriptor intimament compenetrat de la vida de París, en las regions ahont el pecat elegant impera. Y en Donnay se complau presentant aquells tipos al viu, sense vels y ab totas las cruesas del llenguatje que usan.

Pero l'obra no emociona ni pot emocionar. Aquells amors de una cortesana versàtil parlan més á la curiositat que al cor. L'acció de la comèdia sobre ser molt limitada se desarrolla ab extraordinaria lentitud... y si no sigüés perquè 'ls personatges

diuhen unes frases tan graciosas... ¡vaja que alló es xampany fi, y de un exquisit bouquet!

L'execució, superior. La Mariani troba matisos que la diferencian de Zazá, de *La dama de las Camelias* y altres personatges si fá no fá de la mateixa corda. En aquesta facilitat assombrosa de diferenciació radica un dels mérits principals de la gentil actriu, que com l'abella xucla de totes las flors pera donar mel rica de totes las essències.

Paladini, l' tipo del amant vell que paga, y Zamperi, la representació del amant jove que gosa de la passió y sufreix sas amarguras y decepcions, constituhiren ab la Mariani l' terceto qu' es l' ànima de l' obra, la qual, anys enrera, tal volta hauria fet dormir, y avuy en cambi ha sigut rebuda ab agrado, y en alguns de sos passatges fins ab aplauso.

Això sí, per part de la gent que blassona de pudi-bunda, no 'n vulguin més d' escarafalls!

CATALUNYA

El sainete *Los buenos mozos* no desmenteix en quant á la lletra la bona mà dels Srs. López Silva y Fernández Shaw, y per lo que respecta á la música revela també la paternitat del mestre Chapi.

Pero está fet encare ab els motllos vells. L' acció queda reduhida á lo qu' hem vist tantas vegadas y fins tractat pels mateixos autors. Un y una que de tant que s' estiman se fan patir, donantse lo que 'ls xulos ne diuhen *achares*, fins que al últim cantan el duo de amor y tot s' armonisa.

No revela l' elecció de aquesta mena de assumptos una gran facundia de imaginació; pero aquesta falta está compensada pel valor literari de algunas escenes, per son llenguatje viu y plé de relleu, per sa versificació nutrida. Alguns tipus secundaris bastante ben apuntats, encare que poch originals, acaban de amenisar l' espectacle.

La música 's distingeix per la facilitat ab qu' está escrita. En lo duo de amor, que sigué la pessa més aplaudida, 'ns semblá descubriríhi com á motiu culminant una melodía de *Ruy Blas*... ¡Qué s' hi ha de fer! Cada hú busca 'l seu bé, ahont pot trobarlo.

En l' execució 's distingiren la Srta. Bordás, el Sr. Duval y de una manera especialissima 'l Sr. Gil.

* *

S' está preparant lo próximo estreno de la sarsuela *La Casa de Dios*, que ha sigut, segons sembla, un dels grans èxits de la temporada madrilenya.

GRAN-VIA

La *Cariñosa*, lletra de 'n Jackson Veyan, música del mestre Breton vá caure.

Descansi en pau.

* *

Altra sort molt distinta li ha capigut á la titulada, *El sábado de gloria*, dels Srs. Larrubiere y Casero, música del mestre Brull, no perque sobresurtí per la seva novetat; pero á lo menos l' acció resulta entretinguda y 'l diálech está escrit ab certa gracia.

La música es agradable y moguda y sos principals números sigueren aplaudits ab justicia.

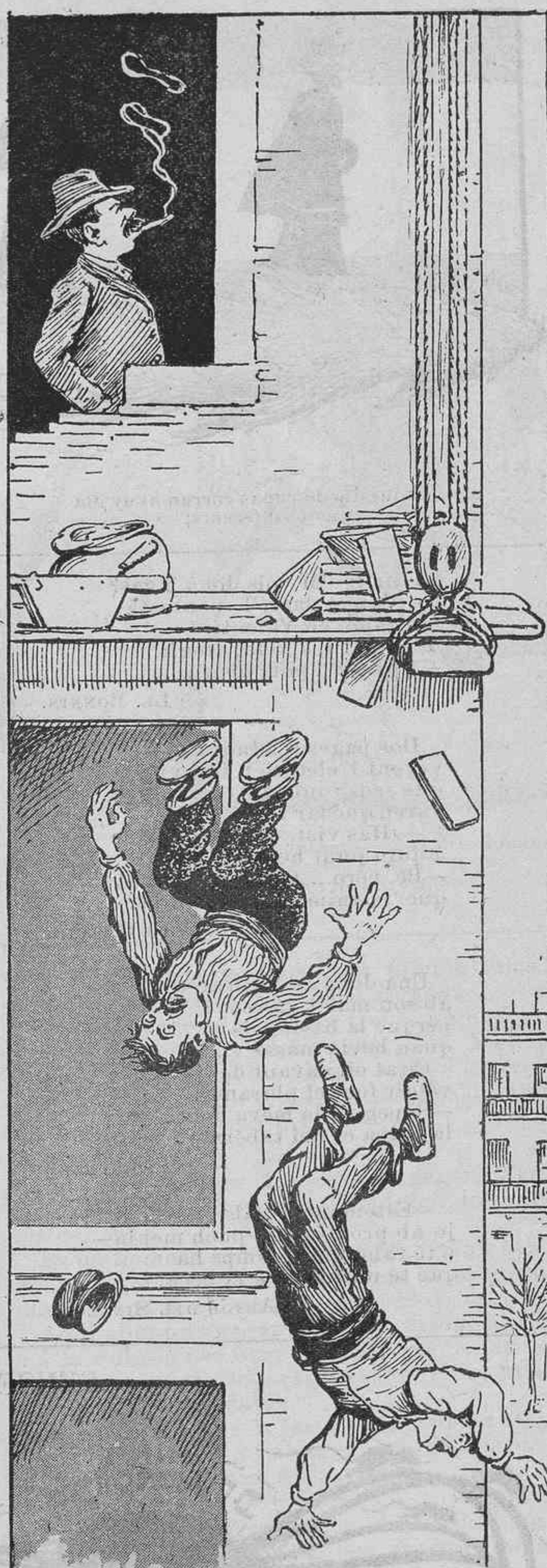
N. N. N.

—La Pintura molt m' agrada,
es un art que hi tinch passió;
pró á la sogra si que no
la puch veure ni pintada.

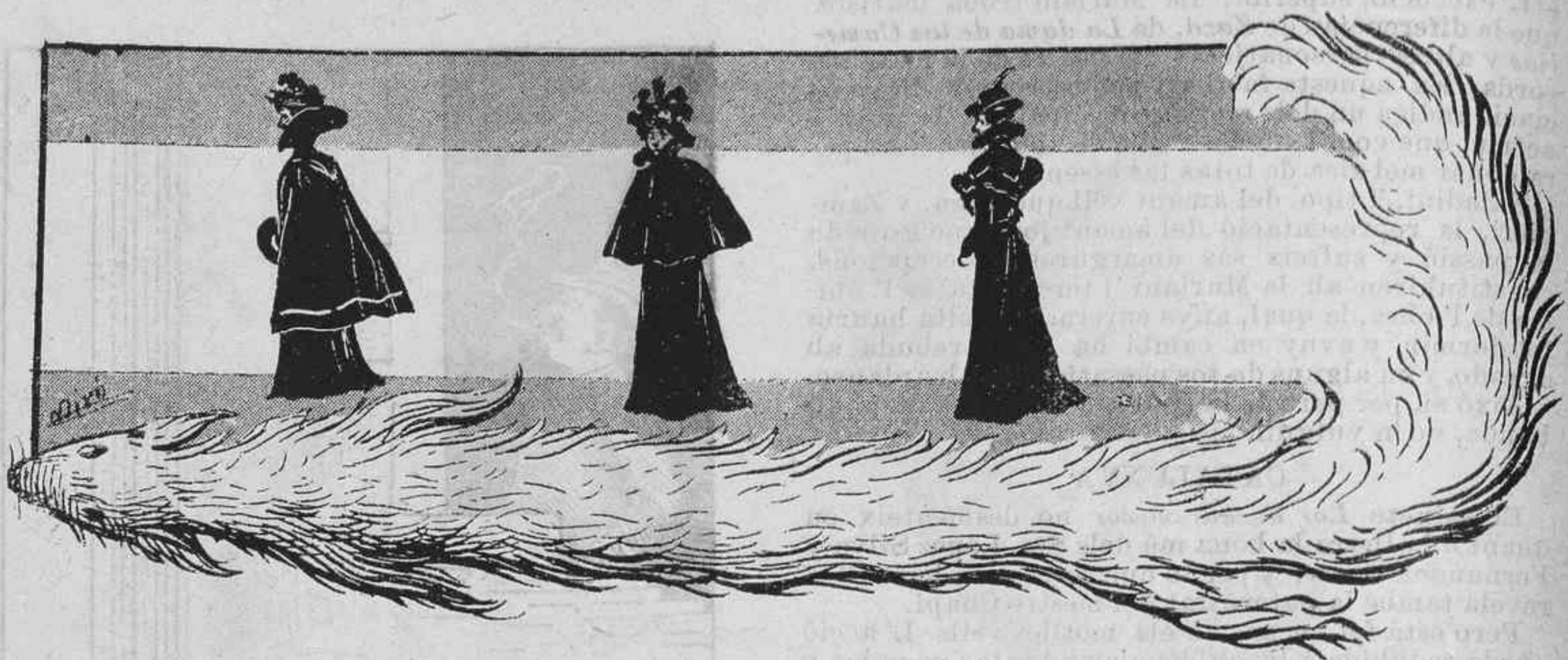
Estava 'l fill de 'n Tomás
á ca 'n Valenti llegint
y com s' anava enfosquint

LA VIDA DELS OBRERS

A la bastida no hi ha barana,
lo trist paleta rellisca y.... ¡xap!
(De mestres d' obras y contratistas,
sembla miracle, may ne cau cap.)

LA CAPA

En qüestió de capas corran avuy dia
gustos diferents;

qui la porta llarga, qui la porta curta,
qui no'n porta gens.

vá dirli:—'M vols doná 'l gas?
—Vaig á darte'l—contestà
tot galán en Valenti.
Y obrint l' aixeta, afegí:
—Apa, ja 'l pots agafá.

LL. BONNIN.

Dos pagesos admirats
veyent l' elèctrich tranvía
que sense animals corria
varen quedar assombrats.
—¿Has vist, tú, Geroni, fins
á quin punt hem arribat?
—Be, pero... ¿vols dir, Bernat
que 'ls animals no van dins?

J. MORET DE GRACIA.

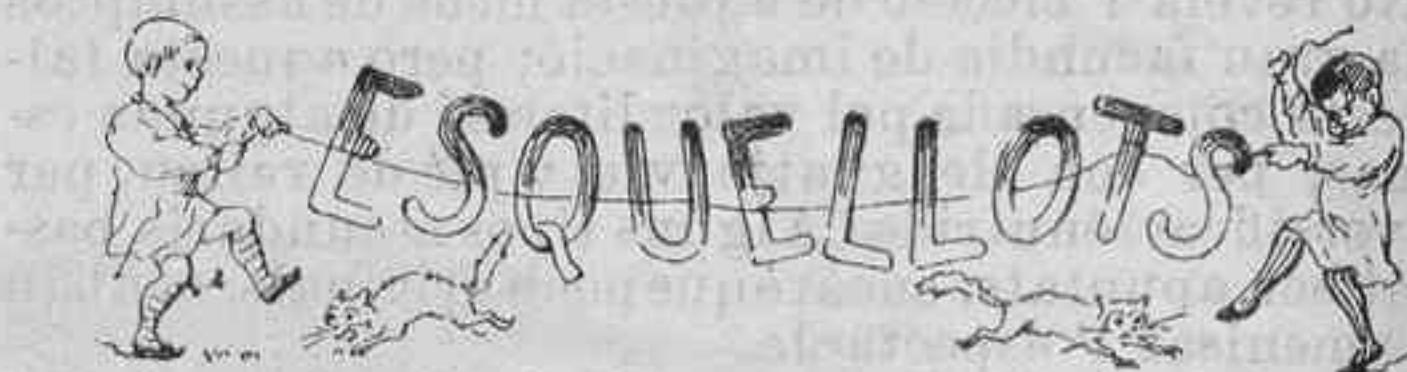
Una dona de Vallcarca
ab son marit vá renyi
perque la bastonejava
quan bevia massa vi.

Citat ell davant del jutje,
vá dir fent el ploraner:
—Si pego á la meva dona,
la culpa es del taberner.

F. LLENAS.

—Estém molt mals—deya en Troca,
jo ab prou feynas puch menjá—
y té rahó, puig temps ha
que té un tumor á la boca.

ANTON DEL SINGLOT.

Ja está decidit. El nou arcalde de Barcelona
será en Sandiumenje.

¡Un Sant que diu que menja!

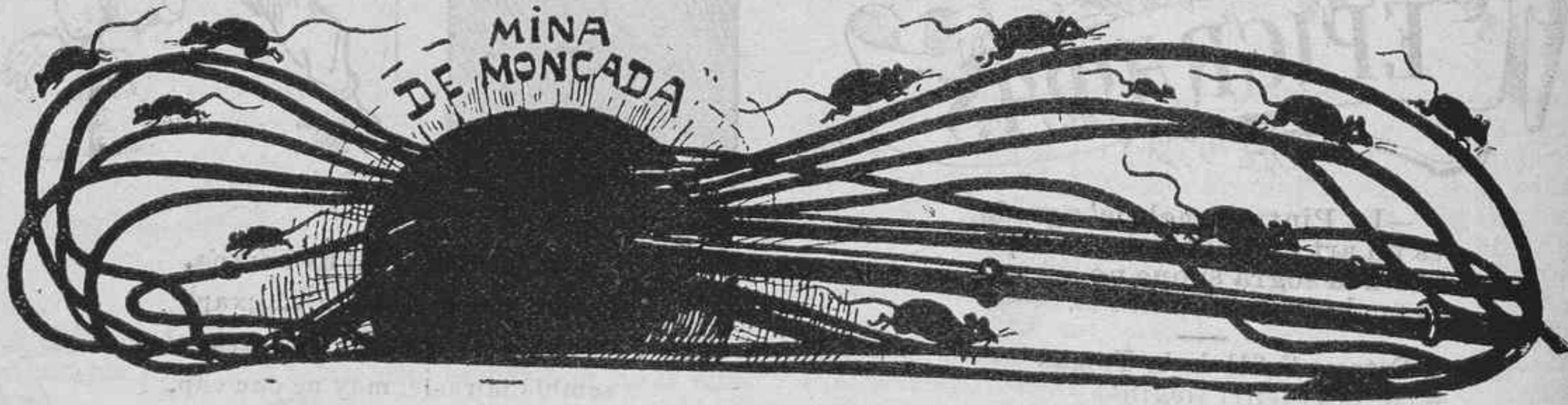
Y menjant ha sigut nombrat, no en el ministeri, en un restaurant de Madrit. La comissió de silvelíns que va anarhi convidá al ministre Dato á un ápat succulent, y al estrépit de una salva d'ampollas de xampany, va ser nombrat l' arcalde nou.

Proposo que 'l dia que prengui possessió, ho fassa rodejat dels porters y agutzils vestits de becos, y que 'l portin á la Casa Gran no en cotxe sino en una gran safata, á tall de *pavo trouffé*.

L' ex-gobernador de Girona, Sr. Soldevilla, va fer estrenar al Teatro Espanyol de Madrit un drama titulat: *Juez y reo*, ab tant bon èxit que per falta d' espectadors el teatro va haver de tancarse poch temps després de la primera representació.

Tant mateix es mes fácil ser governador de Girona que autor dramàtic: ¿veritat, Sr. Soldevilla?

SENSE SOLUCIÓ

—L'assumpto de las ayguas de Moncada continua tan fosch com el primer dia.

En cambi es mes fàcil fer tancar un teatro que una casa de joch.

¡Pobres voluntaris catalans!

Cad' any el quatre de Febrer fan lo mateix: al dematí se'n van á missa davant del Cristo de Lepanto; després, al Parchá visitar l'estàtua de 'n Joanet, que desde del seu pedestal encara sembla que 'ls estiga arengant; al mitj-día, á dinar á la fonda del Pi, y al vespre, al Tívoli, ahont se dona una funció á benefici d'ells.

Cad' any hi van y cad' any se troben que son menos. Avuy forman ja un grup ben poch numerós, y casi's veuen en el cas de preguntar:

—¿Qui serà l'últim?

En B. Farcosa, m'envia pel correu, las següents notes de actualitat:

—Qué me 'n dius del concert econòmic?

—Home, que á n' aquest pas, en lloch d' econòmic ens resultarà *car* de viatges.

—¿Qué 't semblan els llums elèctrichs de la Gran-via?

—Que donan molta llum.

—Cóm s'enten?

—Sí, noy, *donan molta llum* respecte 'l predomini del anglés sobre l'Ajuntament de Barcelona.

En Mataix, el lacayo de 'n Polavieja va venir á Barcelona.—¿A qué vé en Mataix?—se preguntavan molts.—¿Qué 's proposa? ¿Qué vol? ¿Qué intenta?

Prompte va saberse. En Mataix va venir senzillament á pendre 'l pols als vells polaviejistas...

GATADA

—Me sembla que 'ls meus convidats no podrán queixarse del menú.

ELS REYS DEL DÍA EL FARINAYRE

—Jo soch qui tallo, jo soch qui mano,
jo faig el compte que milló 'm vá;
si no se 'm paga lo que demano,
no 's menja pá.

á veure si encare conservaven alguna mica de calor pel general de las ulleras fumadas... ó averiguar si encare se'n podría treure alguna cosa.

Pero 'l desengany ha sigut terrible. Y en Mataix se'n ha anat á dir al seu amo y senyor:—General: totas, pero totas las gallinas de Barcelona se 'ns han tornat llocas.

No deixin de anar á veure al gegant Arrudi, que reb sas visitas en el Saló mágich de la Rambla del Mitj.

Es un homenás com un Sant Pau, molt ben fet, guapo, simpàtic, y casat ab una franceseta de tamanyo natural, rossa com un fil d'or.

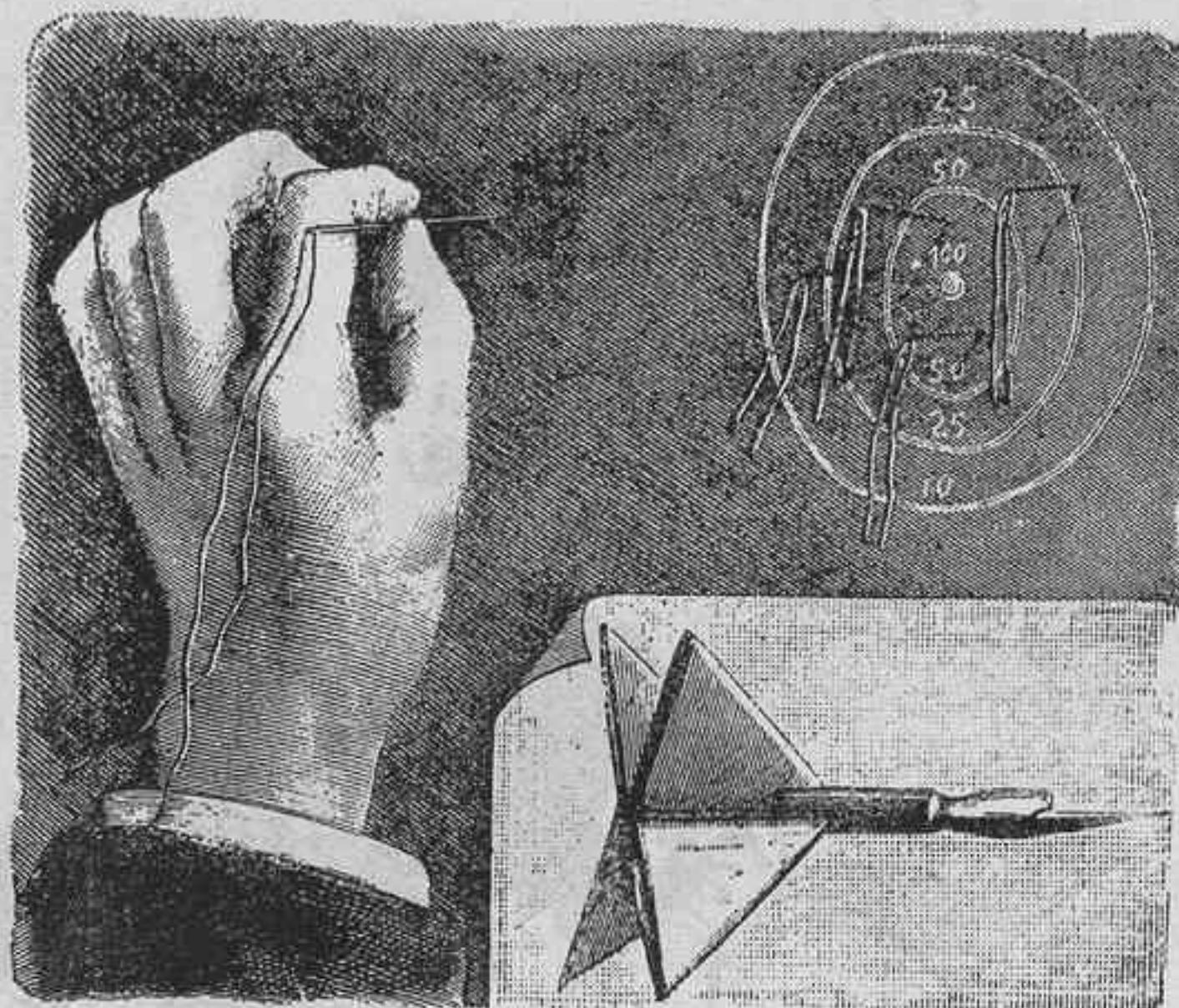
Aquí ahont de gegants no veyem sino al Hereu y á la Pubilla per Corpus, y als que 'ls fan tot l'any, la presencia del aragonés Arrudi es una curiositat molt agradable.

Jo fins crech que 'n Dato 'ns hauria fet un gran favor nombrantlo arcalde, puig es l'home de mes talla que avuy tenim á Barcelona.

Algúns autors dramàtics han rebut una comunicació del Teatro Catòlic invitantlos á escriure obres en qual acció no hi intervenquin papers de dona.

Seria curiós que 'ls catòlichs que 's dedican al teatro expliquessin quina es la causa de la tirria que tenen á la mes hermosa meytat del gènero humà... per *supuesto*, tirria de boquilla, perque

DISTRACCIONS CASULANAS

(De l' obra *Tom-Tit, de la casa E. Capdeville.*)

UNA FLETXA IMPROVISADA

Una agulla de cusir ¿qui será capás de clavarla en un *blanco* de fusta, tirantla desde certa distancia? Ningú.

Y no obstant, no hi ha res més fácil. Enfilan l' agulla (una mica groixuda y ben fina de la punta,) s' apartan del *blanco* dos ó tres passos, la tiran ab forsa y ja está clavada. Repeteixin l' experiment las vegadas que vulguin; sempre 'ls dàra l' mateix resultat.

L' operació pot també ferse (vejis la vinyeta de la dreta del dibuix) ab un mánech de ploma d' escriure, posanthi en lloc de fil unas aletas de paper.

com á fills que son d' Eva, quan vé la ocasió, saben lluhirse com ningú.

Per lo demés un teatro sense donas es lo mes sosso y lo menos viril que puga imaginarse.

Hem tingut ocasió de veure 'ls metxeros Aguilà, que son verdaderament l' àguila dels metxeros per incandescència, tant per la llum hermosa que donan, com per la solidés dels caputxons de doble camiseta, que duran moltíssim més que tots els fins ara conegeuts.

Al carrer del Bonsuccés 11, entressol es ahont se poden examinar.

Y ara consti que aixó no es un reclám, sino un petit favor que pensém fer als nostres estimats lectors.

Perque la missió de la prempsa es aquesta: donar llum, y si's pot donar á poch gasto, molt millor.

Diu un periódich de Madrit:

«Rafael Guerra se ha retirado con la cuantiosa suma de 10 millones de pesetas.»

¿Quín sabi, quín home eminent pot retirarse en lo nostre país ab un passament que representi sols la décima part de aquesta suma guanyada matant toros?

¡Y 'ls aficionats encare conservan l' admiració per un torero, després que aquest se 'ls hi ha em portat tots els quartos!...

Vamos que 'l diputat Sedó no pot negarse que 's desviu pera fer la felicitat del districte que representa.

A ell se deu que Sant Feliu de Llobregat y Esparaguera hajan adquirit el tractament de *illustrißim* per sos respectius ajuntaments.

Ara en Villaverde ja pot despollar als contribuyents de aquellas dugas vilas, que 'ls séus ajuntaments serán *illustrißims*, y aixó es una cosa que *vesteix* molt.

Demá dissapte número extraordinari de *La Campana de Gracia*.

A mes de un text nutrit y molt intencionat alusiu á la proclamació de la República y á diversos assumptos de gran actualitat, publicarà dibuixos de 'n Manuel Moliné, J. Lluís Pellicer, Apeles Mestres y Mariano Foix.

Serà, donchs, un número superior.

La casa Fiter y Planas ha obert un magnífich establiment de blondas en lo carrer del Concill de Cent, número 295 bis.

Desde molt antich la casa Fiter porta la batuta en aquesta artística industria catalana: ha fet obras notabilíssimas: conta ab un copiós arxiu de dibuixos admirables; y fa traballar á mes de 2,500 puntaires de la Costa y altres punts de Catalunya.

Proporcionar á un article tan preciós un estutx digno del mateix, es lo que ha realisat al instal·lar-se en lo nou local que ocupa, ricament decorat, á estil del segle XVI, l' època clàssica de las blondas.

Y aixó que avuy las senyoras apena gastan mantellina. ¡Ah, si sabessin lo hermosas qu' estan ab aquesta prenda, quina pressa s' donarián á deixar els armatostes, que ab lo nom de sombreros els venen á pes d' or els francesos!

Si gastaven mantellina, proporcionarián pá á moltes famílies modestas... y encare un' altra cosa: quan anessin al teatro no farían nosa per veure la funció.

L' altre dia vaig trobar á un pobre bohemi vestit de dril.

—¿Cóm t' atreveixes ab aquest fret que fa á anar tan prim de roba?

—Veurás—va contestarme—m' han contractat per cantar de baix, y procuro costiparme per tenir la veu mes groixuda.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—*Ma-te-ri-a.*
- 2.ª ID. —*Per-diu.*
- 3.ª ANAGRAMA.—*Sogra—Orgas.*
- 4.ª TRENCÀ-CLOSCAS.—*Mancha que limpia.*
- 5.ª ESTRELLA NUMÉRICA.—*Tirapeu.*
- 6.ª CONVERSA.—*Rita.*
- 7.ª GEROGLÍFICH.—*Mitjas solas y punteras.*

**Demá dissapte
LA CAMPANA DE GRACIA
publicarà número
EXTRAORDINARI**

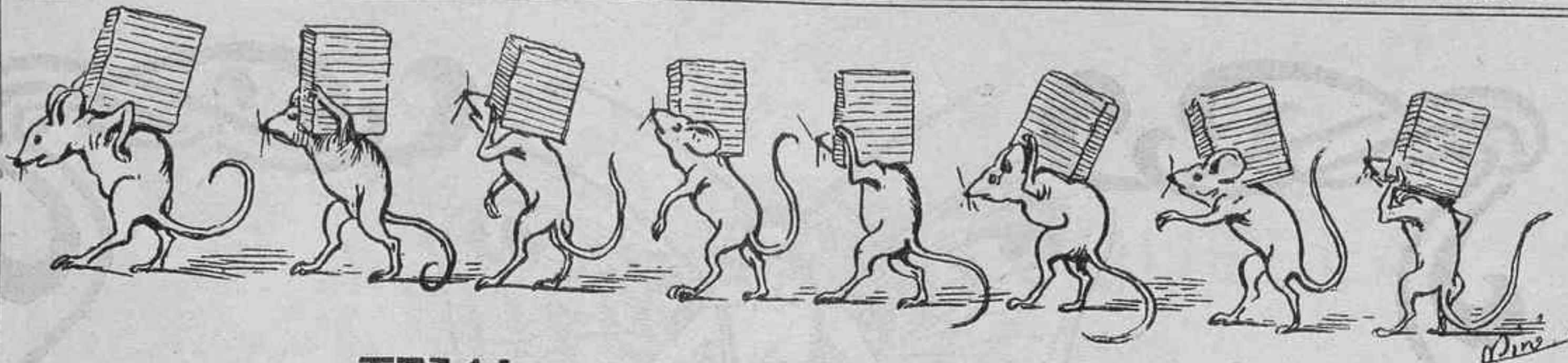
Text d' actualitat degut als habituals redactors y colaboradors del periódich.—Ilustració de M. Moliné, J. Lluís Pellicer, Apeles Mestres y Mariano Foix.

8 planas 10 céntims

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20.

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2.

Últimas publicaciones

LA CONDENADA por VICENTE BLASCO IBAÑEZ

Un tomo 8.º Ptas. 2.

LA OPINIÓN EN CATALUÑA por Fernando Soldevilla

Un tomo 8.º Ptas. 2.

LA FAMILIA ASPARÓ

NOVELA DE COSTUMS DEL NOSTRE TEMPS PER

DOLORS MONCERDÁ DE MACÍA

Un tomo en 8.^u Ptas. 3.

FECUNDIDAD por EMILIO ZOLA (2.ª edición)

Dos tomos 8.º Ptas. 4.

LO COMTE L' ARNAU Llegenda dramática de FREDERICH SOLER

(Serafi Pitarrà) Preu 2 pessetas.

LA GRANUJERIA ANDANTE por VICENTE SANCHIZ

Un tomo 8.º Ptas. 4.

TONTERÍAS por JEPH DE JESPUS (J. Serra Constansó)

Un tomo 8.^u Ptas. 2.

CHULAPERÍAS

POR J. LOPEZ SILVA

Un tomo 8.º Ptas. 3'50.

MIGAJAS

POR J. LOPEZ SILVA

Un tomo en 16.º Ptas. 0'50.

DE ROMPE Y RASGA

POR J. LOPEZ SILVA

Un tomo en 16.º Ptas. 0'50.

Último tomo publicado de la

COLECCIÓN DIAMANTE (Edición LÓPEZ)

A LA SOMBRA DE LA HIGUERA

POR EL NOTABLE ESCRITOR

VICENTE BLASCO IBAÑEZ

Un tomo 16.º con una cubierta en colores Ptas. 0'50.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la febrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent ademés 1 ral pel certificat. Als corresponents de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

XANFAYNA CARNAVALESCA

Per tots els gustos y per tots els gastos.